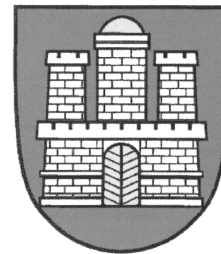

Raspenavský zpravodaj

4

prosinec
2016
ZDARMA

Informační čtvrtletník městského úřadu

Vážení spoluobčané,

ve středu 23. listopadu 2016 se konalo páté veřejné zasedání zastupitelstva města Raspenavy v tomto roce. Na tomto zasedání bylo, mimo jiné, schváleno rozpočtové provizorium na rok 2017 s tím, že rozpočet na rok 2017 bude předložen zastupitelům k projednání na březnovém veřejném zasedání zastupitelstva města. V období rozpočtového provizoria města Raspenavy budou prováděny úhrady nezbytně nutných provozních výdajů, zejména energie, mzdy, materiál, finanční příspěvky naší příspěvkové organizaci, splátky závazků a nasmlouvané investiční a neinvestiční výdaje, a to tak, aby nebyl narušen plynulý chod v jednotlivých zařízeních a byla zabezpečena komunální sféra ve městě. Schválena byla též Smlouva o spolupráci při zajištění dopravní obslužnosti Libereckého kraje na období let 2017 až 2019, která se uzavírá s Libereckým krajem. Dobrou zprávou je, že na tyto roky zůstává zachován příspěvek města na spolufinancování dopravní obslužnosti. Zastupitelé na tomto zasedání schválili i uzavření Darovací smlouvy s Hasičským záchranným sborem Libereckého kraje na dar pro Jednotku sboru dobrovolných hasičů, kterým je cisternová automobilová stříkačka - vozidlo Tatra T 815. V neposlední řadě zastupitelé města přijali návrh Obecně závazné vyhlášky č. 1/2016 o nočním klidu.

Dále bych vás chtěl informovat o tom, že na podzim byla dle předpokladů rekonstruována komunikace spojující Raspenavu s Ferdinandovem (od Netíku až po propustek před Ferdinandovem), dále byly provedeny opravy komunikací k provozovnám Alfa Farský, s. r. o. a Elektro Beran, a před mostem u areálu Czech Fibre (bývalý Interiér). Dokončena byla výměna oken na Smědavské Rychtě, bezbariérový přístup k budově zdravotního střediska (dokončují se odstavné a parkovací plochy, na příští rok zůstává realizace parkových úprav). V současné době se dokončují práce spojené s výměnou podlahy ve sportovní hale, kterou zajišťuje Jiskra Raspenava z. s., s finančním příspěvím města. Na dětském hřišti za Smědavskou Rychtou přibýly „fitness“ prvky.

Vážení spoluobčané,

nastal adventní čas, oznamující příchod Vánoc, těch nejkrásnějších svátků v roce. Přeji vám, jakož i vašim rodinám, pokojné a štědré Vánoce a do nového roku pevné zdraví, mnoho štěstí a spokojenosti.

Pavel Lžičář, starosta města Raspenavy

Bezbariérový přístup do střediska

Horní parkoviště u střediska

Nové schody do střediska

Informace z městského úřadu

Provoz městského úřadu pro veřejnost
Pondělí 7.30 – 11.30 hod a 12.30 – 17.00 hod
Středa 7.30 – 11.30 hod a 12.30 – 17.00 hod

Budova MěÚ je otevřena i mimo hodiny určené pro veřejnost (úterý, čtvrtek), v době od 8.00 do 13.00 hodin. Protože však pracovníci v těchto dnech absolvují školení, vyřizují záležitosti i mimo budovu MěÚ, nebo zpracovávají agendu nutnou pro vydání rozhodnutí. Doporučujeme občanům přednostně využívat úředních dnů, případně si návštěvu s pracovníkem dohodnout předem.

Kontakty na pracovníky MěÚ

Lžičar Pavel - starosta

telefon: 482 360 432

email: pavel.lzicar@raspenava.cz

Hanzl Jaromír – místostarosta

telefon: 725 076 524, 482 360 433

email: jaromir.hanzl@raspenava.cz

Lipenská Jana – podatelna, sociální věci, správa majetku

telefon: 482 360 431

email: jana.lipenska@raspenava.cz

Hrdinová Eva – účetnictví

telefon: 482 360 440

e-mail: eva.hrdinova@raspenava.cz

Beranová Ladislava – mzdy a poplatky

telefon: 482 360 444

e-mail: ladislava.beranova@raspenava.cz

Sýkorová Ivana – vedoucí ekonomického oddělení

telefon: 482 360 443

e-mail: ivana.sykorova@raspenava.cz

Hromníková Olga, ekonomické oddělení, pokladna

telefon: 482 360 441

e-mail: olga.hromnikova@raspenava.cz

Ing. Gondkovský Ludvík – správa majetku, pozemky

telefon: 482 360 446

e-mail: ludvik.gondkovsky@raspenava.cz

Bc. Nosková Soňa – stavební úřad, životní prostředí, silniční

správní úřad

telefon: 482 360 450

e-mail: sona.noskova@raspenava.cz

Horčíčková Iveta – stavební úřad, životní prostředí, silniční

správní úřad

telefon: 482 360 448

e-mail: iveta.horcickova@raspenava.cz

Kasalová Jaroslava – matrika, evidence obyvatel

telefon: 482 360 449

e-mail: jaroslava.kasalova@raspenava.cz

Čapková Radka - Městská knihovna a informační centrum

telefon: 482 360 447

e-mail: knihovna@raspenava.cz

Vánoční provoz MěÚ a knihovny

Městský úřad

27., 29. a 30. prosince 2016 – ZAVŘENO

28. prosince 2016 – ÚŘEDNÍ DEN

Knihovna

21. - 30. prosince 2016 – ZAVŘENO

Vánoční provoz zdravotního střediska a lékárny

Zubní oddělení

22. - 23. 12. 2016 - ZAVŘENO

28. - 29. 12. 2016 - OTEVŘENO

Praktický lékař

23. 12. 2016 - OTEVŘENO

27. - 28. 12. 2016 - ZAVŘENO

29. - 30. 12. 2016 - OTEVŘENO

Lékárna

23. 12. 2016 – 2. 1. 2017 – ZAVŘENO

Reklama a inzerce v Raspenavském zpravodaji

Reklama ceník (ceny včetně DPH)

Celá strana - A4 600 Kč

Polovina strany – A5 400 Kč

Čtvrtina strany – A6 250 Kč

Menší plocha 150 Kč

Inzerce ceník (ceny včetně DPH)

Inzerát do 15 slov 50 Kč

Inzerát do 30 slov 100 Kč

Žádosti o zveřejnění reklamy nebo inzerce přijímá podatelna MěÚ osobně nebo prostřednictvím telefonu, faxu nebo elektronické pošty.

Tel.: 482 360 431

Fax: 482 319 229

E-mail: mesto.raspenava@raspenava.cz

Ze života mateřinky

I tento školní rok nám přinesl spoustu akcí a zážitků, ale začneme hezky od začátku.

Září: 15. září 2016 v naší mateřské škole proběhlo taktické cvičení jednotek požární ochrany. Tohoto cvičení se účastnily jak profesionální tak i dobrovolní hasiči z Raspenavy, Frýdlantu a Hejnic. Děti měly možnost sledovat hasiče přímo při záchraně svých kamarádů,

kteří nejprve museli nalézt v prostorách mateřské školy, a potom, za použití dýchací techniky, je předaly paní učitelkám. Na závěr si zblízka prohlédly připravená auta. Hasiči nezapomněli na sladkou odměnu pro všechny děti.

Hned následující den se děti ze třídy Žabiček jely podívat do Frýdlantu na přehlídku složek Integrovaného záchranného systému Libereckého kraje. K vidění byly ukázky policistů, potápěčů, horské služby, záchranářů apod...

Děti ze třídy Rybiček se vydaly do Hejnic na výstavu JIRINEK. Zde si prohlédly nepřeberné množství druhů, barev a květinových vazeb. Pěkné zpestření podzimního dne.

20. září 2016 k nám zavítalo divadlo MATÝSEK s netradiční pohádkou (pantomimou) „TAJEMSTVÍ STARÉ SKŘÍNĚ,,. Představení děti velice zaujalo a mile nás překvapilo, jak děti správně reagovaly na různé situace. Tak zase za rok s novou pohádkou.

Poslední den v září proběhla tradiční soutěž, která má již několikaletou tradici „O NEJKRÁSNEJŠÍ JABLÍČKO,,. Děti celý týden nosily nablýskaná jablíčka a v pátek si za pomoci žetonku vybraly ta nejhezčí. Bylo to dopoledne, kterým nás provedli pan a paní Dupálkovi. Děti si mohly zasoutěžit např. v hodu balónkem do nůše, poznávání jablíčka po hmatu aj. Všichni si pochutnali na štrúdlu a jablečné buchtě od hodných a šikovných maminek (byla to dobrota). Na závěr byla první tři místa oceněna drobným dárkem, diplomem a perníkovým ježečkem. Odměna ale čekala na všechny děti, které přinesly jablíčko.

I tento rok nám pí Prudičová s pí Stránskou upekly krásná perníková jablíčka.

Říjen: Od 4. října 2016 začaly děti jezdit do Frýdlantu na zimní stadion, kde se pod odborným vedením seznamují se základy bruslení. Některé děti pokračují ve výuce, jelikož jezdí druhým rokem. Na děti čeká celkem jedenáct výukových lekcí.

Listopad: Ve středu 2. listopadu jsme se v odpoledních hodinách sešli v naší školce při tradičním „PODZIMÁČKOVO DÝŇOVÉM ODPOLEDNÍ,,. Děti společně s rodiči od pondělí nosily vydlabané dýně, kterými jsme si vyzdobili příchodovou cestu. Počasí nám nepřálo, a tak se podařilo jen pár z nich rozsvítit. Po zahájení proběhla módní přehlídka podzimních kostýmů, které dětem připravily hodné maminky, babičky i tatínkové. Každý kostým byl oceněn perníkovou dýní od paní Prudičové. No a už na nás čekaly tři dílničky, ve kterých jsme s dětmi vyráběli sovičky, dýně a netopýra. Každý si mohl vybrat, co si

vyrobí. Kdo už byl po práci unaven, mohl zavítat do jídelny, kde se o návštěvníky postaraly naše hodné kolegyně uklízečky. Čekaly tu různé dobroty, které připravily nejen děti s pí učitelkou ze třídy Žabiček, ale i naše šikovné maminky. Všem moc děkujeme, bylo to moc dobré. Na úplný závěr byl lampionový průvod po zahradě a odtud všichni pokračovali do svých domovů.

9. listopadu k nám přijel kouzelník s asistentkou se show plné kouzel a čarů. Do konce roku nás čeká ještě hodně akcí, ale o tom až příště.

Všem čtenářům přejeme příjemné, klidné a pohodové vánoční svátky a do nového roku 2017 mnoho úspěchů, zdraví a štěstí.

Závěrem ještě velké poděkování našim hodným a štedrým sponzorům.

Sponzoři: Furnier s. r. o., p. Straka, p. Horký, p. Poštolka, p. Tobolka, p. Batlička - ovoce zelenina, Řeznictví a uzenářství Klouček, Řeznictví a uzenářství Prošek, p. Hille, p. Pavel Mach, p. Plůta, p. Mach st., p. Šubrt, pí Málková Markéta, pí Prudičová, pí Taterová, pí Šustrová, pí Sedláčková, pí Šinkmajerová, pí Svěčená, pí Dana Málková, pí Drahotová, pí Horáčková, pí Luftová, pí Michala Stránská, rodina Stržanovská, rodina Zappeová, zahradnictví p. Peška. Někteří velmi štedří sponzoři si nepřejí být jmenováni. Jejich přání respektujeme a moc jim děkujeme.

Marie Zavřelová, učitelka MŠ

Houbařské okénko

Letošní houbařská sezona se prodloužila až do 10. listopadu. Koncem října se objevily václavky. Rostly ve velkém zimní formy babky a hříbu hnědého. Ještě 8. listopadu jsem našel 5 hřibů smrkových. Rostly též třepenitky makové, lakovky ametystové a holubinky černající a v listopadu čirůvka fialová a strmělka mlženka. V polovině října rostly hojně hnojník obecný a opěnky. Hnojník má léčivé účinky a stejně jako čirůvka fialová jsou vhodné pro diabetiky, protože obě houby snižují hladinu cukru v krvi a hnojník příznivě ovlivňuje vysoký krevní tlak.

Přikládám dva recepty z těchto hub:

1. Hnojník s těstovinami:

500 g hnojníku obecného, 500 g těstovin dle vlastního výběru, 200 g šunky, 200 ml sladké smetany, 150 g sýru Niva, 1 cibule, olej na smažení, sůl, mletý pepř dle chuti.

Cibuli nakrájíme na drobno a zpěníme na rozehrátém oleji. Přidáme očištěné a nakrájené houby, na proužky nakrájenou šunku a

dusíme asi 15 minut. Potom houby zalijeme smetanou, osolíme, opepříme a krátce povaříme. Uvařené těstoviny sceďíme, smícháme s houbami a nastrouhanou nivou a vložíme do zapékací misky a ve vyhřáté troubě krátce zapečeme.

2. Palačinky plněné čirůvkou fialovou

500 g čirůvek, 500 ml mléka, 4 vejce, 150 g hrubé mouky, sůl, kmín, tuk. Houby nakrájíme, osolíme, okmínujeme a podusíme na másle, přidáme 1 vejce a nasekanou petrželku (může být i sušená). Z mléka, 3 vajec, mouky a špetky soli ušleháme řídké těsto. Z něj pečeme palačinky, které plníme připravenou směsí z hub.

Humor: Manželka volá na manžela: „V kuchyni je zloděj a já houbový guláš, co jsem ti připravila na zítřka!“. A manžel odpoví: „Mám zavolat policii nebo záchranku?“

Přeji všem příjemně strávené vánoční svátky a bohatou houbařskou sezónu v příštím roce.

Hudec, *alias Hřibek*

Podzimní činnost zálesáků

9. září po prázdninové přestávce opět zahájil činnost dětský myslivecký kroužek Zálesák, a to s 12 členy a 2 instruktory jako pomocníky vedoucího. Kroužek se schází pravidelně každý pátek ve školní jídelně od 16 hod.

Až do konce října jsme trávili hodně času, pokud bylo příznivé počasí, venku. Když jsme v jídelně, věnujeme část schůzky naukové činnosti o myslivosti a přírodě vůbec.

V sobotu 1. října pro nás připravil horolezec pan František Schejbal ml. z Hejnic slaňování z Wildnerovy skály. V nádherném údolí Sloupského potoka nedaleko Dubiny jsme si to za krásného počasí moc užili. Ve dnech 7. až 9. října jsme se zúčastnili společně s Radovánkou z Liberce a Zbojníky z Osečné tradičního podzimního setkání přírodovědných kroužků

na Hubertce. V pátek jsme tam sice přijeli za pěkného počasí, takže jsme si mohli k večeři opéct na ohýnku burty, ale v noci se počasí zkazilo a celý víkend bylo deštivo. Přesto jsme podnikli výlet do Lázní Libverdy a na Obrí sud. Na chatu jsme se sice vrátili zmáčení, ale u kamen jsme se brzy usušili, takže jsme si v přestávce mezi dešti mohli ještě zahrát různé hry venku a vylézt na vyhlídku na Kočičích kamenech a večer podniknout stezku odvahy.

Jinak jsme již zahájili zimní příkrmování zvěře, a to bažantů, kterým dáváme do zásypu pšenici a srnčího, jemuž do krmelce předkládáme seno, jablka, tvrdé pečivo a kaštiny.

Mgr. Jaroslav Černý, *vedoucí kroužku*

Raspenavští turisté zvou...

Klub českých turistů Raspenava zve všechny příznivce turistiky na „První výlet roku 2017“, který se uskuteční dne 1. 1. 2017. Jedná se již o 35. výlet od doby pořádání. Sraz všech účastníků je na mostě u benzínové čerpací stanice v Raspenavě v 11:00 hodin. Výlet trvá asi 3 hodiny, dle počasí.

Výbor KČT Raspenava

Svatomartinské slavnosti

Svatý Martin se narodil roku 316 n. l. Byl synem římského důstojníka a už v patnácti letech se stal vojákem. Po svém otci zdědil Martin odvalu a po matce vlídné srdce. V den sv. Martina 11. 11. 2016 Centrum Mateřidouška, z. s. uspořádalo tvůrčí dílny i malé občerstvení pro lampionový průvod dětí rodičů a prarodičů. Díky Za lepší Hejnice, z. s. byla slavnost obohacena divadelním představením před bazilikou. Divadelní soubor B.O.B.R. sehrál legendu, kdy se Martin změnil z bojovníka na světce. Nejlepší scéna z legendy byla, když se římsští bojovníci proměnili v krásné dívky, které odhodily helmy a rozhodily své krásné dlouhé kadeře a protibojovníci podlehli, a tak láska zvítězila nad nenávisť. Zásahu na obnovení starých tradic má starosta Jaroslav Demčák.

Centrum Mateřidouška, z.s. zve všechny na tyto akce: 5. 12. v Centru bude pro děti uspořádána Mikulášská besídka, 6. 12. je přednáška Mgr. Svobodové na téma „Vztahy v rodině a řešení konfliktů“, 10.12. Vánoční strom v MCDO v Hejnicích, opět jsou připraveny tvůrčí dílny pro děti, 13. 12. přednáška na posílení zdravotní gramotnosti „Zdravý úsměv“, 15. 12. Vánoční besídka pro děti.

I v roce 2017 budeme pokračovat v naší bohaté a rozmanité činnosti.

Na závěr si dovoluji popřát klidný adventní čas, radostné a pohodové vánoční svátky a v roce 2017 pevné zdraví, štěstí a mnoho osobních úspěchů.

Eva Machková, *předsedkyně Centra Mateřidouška, z. s.*

Bohoslužby 2016/2017

Přehled vánočních bohoslužeb

Farní obvod/duchovní správce: Hejnice / R.D. ICLic. Pavel Andrš

	Obec	Hejnice	Bílý Potok	Raspenava	Mníšek	
	Kostel	Navštívení P. Marie	Nejsvětější Trojice	Nanebevzetí P. Marie	sv. Mikuláše	
24.12. - Štědrý den (SO)	Čas	24:00		21:00	15:00	
	Pozn.	„Rybokva“		„půlnoční“	„vánoční vigilie“	
25.12. - Slavnost Narození Páně (NE)	Čas	9:00	15:00	10:30		
	Pozn.		Rytmická, pro rodiny s dětmi			
26.12. - Svátek sv. Štěpána (PO)	Čas	9:00				
	Pozn.					
30.12. - Svátek Svaté rodiny (PÁ)	Čas	16:30				
	Pozn.	Obnova manželských slibů				
31.12. - Závěr občanského roku (SO)	Čas	16:30				
	Pozn.	Děkovná mše svatá				
1.1. - Slavnost Matky Boží Panny Marie (NE)	Čas	9:00		10:30		
	Pozn.					
6.1. - Slavnost Zjevení Páně (PÁ)	Čas	16:30				
	Pozn.					
8.1. - Svátek Křtu Páně (NE)	Čas	9:00		10:30	15:00	
	Pozn.					

Pokyny k vyplnění:

V záhlaví sloupce vyplňte název kostela a obec (kde kostel leží) a v daném sloupci uveďte časy bohoslužeb, které se v tomto kostele konají.

Do poznámky můžete uvést, zda se jedná o mši se zaměřením na děti, s doprovodem chrámového sboru, půlnoční apod.

V případě většího počtu kostelů ve Vašem farním obvodu použijte, prosím, tento formulář opakovaně.

Vyplněné zašlete, prosíme, e-mailem (koscelnikova@dlm.cz) či poštou nejpozději do 30. 11. 2016. Děkujeme za spolupráci!

Hasiči zvou...

Sbor dobrovolných hasičů Lužec

pořádá tradiční

HASIČSKÝ PLES

který se koná 18.2.2017 od 20:00 hodin
na sále České besedy v Raspenavě

K tanci a poslechu hraje kapela Jaroslava Kubáta

Společenský oblek

Ples je nekuřácký

Pojďte za zvířátky...

Penzion Selský dvůr, Město Raspenava
a ČASPV – Jiskra Raspenava, z. s. - ženy
Vás srdečně zvou na tradiční

VÁNOČNÍ JÍZDU

za zvířátky do lesa

která se koná **24. 12. 2016** od **10** hodin.

Co s sebou?

Dobrou náladu, teplé oblečení a obuv, něco na zub pro zvířátka.

Občerstvení je zajištěno.

Letos se bude i trochu tvořit.....

„NA ČERTOVSKÝ REJ S MIKULÁŠSKOU NADÍLKOU“

Vás zvou
do České besedy v Raspenavě
Městský úřad Raspenava, ZŠ Raspenava
a Sportovní taneční klub
Jiskra Raspenava, z. s.

3. 12. 2016 od 14,00 hod.

Pro děti je připraveno mnoho doprovodných akcí, soutěží, cen a sladkostí. **Nebude chybět ani Mikuláš s čerty a anděly.**
Prodej vánočních perníčků, vánočních svíců, balonků plněných heliem a také malování na obličej.

Přiveďte své děti v kostýmech čertů nebo andělů, protože nás čeká **odpoledne plné řádění.**

Občerstvení zajištěno.
Vstupné: děti 10 a dospělí 30 korun.

**Těšíme se
na vaši
účast**

Liberecký
kraj

PROJEKT JE FINANČNĚ PODPOŘEN Z ROZPOČTU LIBERECKÉHO KRAJE

*Základní škola a Mateřská škola Raspenava,
ve spolupráci s Městem Raspenava
již počtvrté pořádají*

Vánoční jarmark

pátek 2. prosince 2016

od 16:00 do 19:00 hodin, budova 1. stupně ZŠ v Moskevské ulici

- Přijďte si vyrobit:**
- vánoční ozdoby a svícny
 - svíčky z včelího vosku
 - vánoční přáníčka
 - perníčky
 - a další

*Na jarmarku si budete moci
zakoupit i hotové výrobky.*

*K občerstvení jsme si pro Vás připravili
oblíbené vánoční pochoutky a nápoje.*

*Jarmark bude zahájen krátkým vystoupením
děti z mateřské a základní školy.*

JAKUB KULDA
fotografie

www.skolaraspenava.cz

Reklama

EKOLOGICKÁ
LIKVIDACE VOZIDEL

603 846 092
775 444 666

VÝKUP VOZIDEL ZA HOTOVÉ

- OSOBNÍ • NÁKLADNÍ • AUTOBUSY •
- vystavení dokladu k zákonnému odhlášení vozidla z registru
 - odtah vozidel zdarma
 - prodej náhradních dílů • odtahové služby
- výkup a likvidace technologických celků, strojů a hal

www.zlikvidujauto.cz

Pozvánka na ples...

Český Svaz chovatelů Raspenava
Vás zve na

TRADIČNÍ CHOVATELSKÝ PLES

v sobotu 21. 1. 2017

místo konání: sál České besedy
zahraje vám hudební skupina

Kadet Litoměřice

čeká na Vás bohatá tombola
a občerstvení

Reklama

expressinterier

KOMPLETNÍ POSTAVEBNÍ ÚKLID

Chemické produkty

Čištění interieru automobilů

TEPOVÁNÍ KOBERCŮ POHOVEK

Parní čištění

Přírodní produkty

Nano technologie

TEL.: 723 190 032 Ondřej Ječný - Raspenava

expressinterier@email.cz

ČISTÍME DOMÁCNOSTI, KANCELÁŘE, KOMERČNÍ PROSTORY

Efektivní hloubkové čištění - koberců, sedacích souprav, křesel, židlí, taburetek, matrací

Parní čištění - sociálních zařízení, koupelen, sprchových koutů, van, obkladů a spár

Kompletní čištění interieru automobilů

Dopřejte sobě, svým dětem a svému okolí čistější prostředí bez špíny, skvrn a zápachu

Nové rádio pro Liberecký kraj...

Liberec
Český rozhlas

Nové rádio pro Liberecký kraj

Liberecko | 102.3 FM

Jablonecko | 102.3 FM

Frýdlantsko | 97.4 FM

Semilsko | 103.4 | 107.9 FM

Českolipsko | 94.3 FM

www.liberec.rozhlas.cz

Historie lesnictví a myslivosti na Frýdlantsku

Než si začneme povídat o tomto tématu historie, musíme si něco říci o zdejší krajině.

Pomineme-li Jizerské hory, do nichž Frýdlantsko také zasahuje, je jeho území tvořeno především mírnou pahorkatinou s neregulovanou řekou Smědou, která ve svém dolním toku vytváří meandry, čili různé zákruty, způsobené jejím pomalým tokem v áploché krajině. Kromě tohoto toku je zde ještě řada dalších říček, potoků a rybníků. Posledně jmenované pocházejí především z dob Albrechta z Valdštejna, který zdejšímu panství vládl v letech 1621 až 1634. Byly tu však budovány již i dříve, a to od poloviny 16. st. Koncem 18. st. jich bylo na Frýdlantsku 72. Do dnešní doby jich však mnoho zaniklo, i když později vznikly nové.

Co se týče lesů, skládají se hlavně z listnatých a smíšených porostů. Podél silnic jsou aleje jasanů, javorů, lip, jirovců maďalů, ale také ovocných stromů, jako např. třešní.

Životní prostředí zvěře na Frýdlantsku pak dotvářejí opuštěné lomy, především na žulu a vápenec, a pískovny.

Lesní hospodářství vedl na panství purkrabí (správce hradu a zámku), později lovčí, zvaný také vrchní myslivec a ještě později vrchní lesmistr. K jeho povinnostem patřily ochrana zvěře a lesa, dozor nad lesními dělníky, pořádání lovů, dohled na chov a cvičení psů, čtvrtletní hlášení o stavu zvěře a dodávání soupisu poraženého dříví. Intenzivní těžba v 15. a 16. st. (v letech 1604 a 1605 se tu průměrně těžilo 30 tis. plnometrů) vyvolala obavu o dostatek dřeva, což vedlo k omezení kácení. I přesto došlo ke značnému úbytku lesů. Proto se za těžbou muselo stále výše do hor, odkud se poražené dřevo plavilo po vodě. Když byly v 17. st. vlivem Třicetileté války zpustošeny lesy, zavádělo se režijní hospodaření. To znamenalo, že vlastníci lesů nehleděli jen na momentální zisk z nich, nýbrž i na to, co jim přinesou v budoucnu. Proto se netěžilo tzv. holosečí, tzn. plošně, nýbrž výběrným způsobem, tj. vybíráním jednotlivých stromů, a to podle toho, k čemu bylo dřevo určeno. Kupci si jeho porážení zajišťovali sami. Aby byla zajištěna kontrola pokácených stromů, označovaly se na kmeni i na pařezu. Prodával se i klest. Aby byl zajištěn dostatek dříví pro tuzemskou potřebu, byl v roce 1713 a pak v roce 1729 zakázán jeho vývoz do Saska. Přesto byly lehko přístupné nížinné lesy, především kolem Raspenavy, celkově vyčerpány. Rozsáhlé paseky se přeměňovaly na louky a pole. Za tímto účelem byly lesy i vypalovány, na což se podávaly četné stížnosti. Lesní řád z roku 1741 se snažil těžbu usměrnit, ale s nevalným výsledkem. 1753 bylo vydáno nařízení k omezení kácení a zakázal se prodej dříví poddanským pilám (na Frýdlantsku jich bylo dvacet), které pracovaly pro vývoz. Přesto se v rubání pokračovalo. Tereziánský patent (vydaný císařovnou Marií Terezií) z roku 1754 nařizoval nejen řádné hospodaření v lesích, nýbrž i opětovné zalesňování vytěžených ploch. 1776 vydal inspektor V. J. Paul instrukci o zalesňování setbou i sadbou, díky jejímuž přísnému dodržování docházelo k postupnému zlepšování stavu porostů. To umožnilo opětovné zavedení holosečí, ale takovým způsobem, že se kácel les až ve stáří 80 až 120 let. Vyřubání mladších lesů bylo zakázané. Pokračovalo se však i ve výběrné těžbě, a to až do 60. let 19. st. Aby mohla být prováděna těžba

v horách, kde bylo dřeva dostatek, začalo se využívat silnic, budovaných v letech 1830 až 1895, a na ně navazujících tvrdých lesních cest, silniček a svážnic (cest od míst těžby k dopravním cestám), stavěných v letech 1860 až 1910.

V letech 1869 až 1875 byly lesy frýdlantského panství rozděleny na revíry (dnes polesí), z nichž každý byl samostatnou hospodářskou jednotkou. Byly rozděleny takto: Weissbach (Bílý Potok), Iser (Jizerka), Hinternborn (Zadní Studánka), Neustadtel (Nové Město p. Sm.), Lusdorf (Ludvíkov, dnes patří pod polesí Nové Město p. Sm.), Bärnsdorf (Horní Řasnice, dnes patří pod polesí Jindřichovice p. Sm.), Niederullersdorf (Dolní Oldříš, dnes jen Oldříš a patří pod polesí Bulovka), Wustung (Poustka), Berzdorf (Pertoltice), Schönwald (Krásný Les, dnes patří pod polesí Nové Město p. Sm.).

Do lesního hospodaření patřivala i tzv. přidružená těžba, tj. pastva dobytka v lesích, travení (sekání trávy v lese), hrabání steliva (suchého listí), popelaření (spalování klestu pro popel, využívaný ve sklářství), těžba pryskyřice a jiné práce v lese. Pastva dobytka v lese měla původně větší hospodářský význam než těžba dříví. Za pasení ve vrchnostenském lese se platilo nájemné.

V roce 1682 však vyšel zákaz pastvy na pasekách, protože dobytek okusoval mladé stromky. Přesto se však na menších pasekách páslo ještě v 19. st. Když se zakazovala pastva v lese, rozmáhalo se travení, které však mělo za následek vznik řídkých mlazin se špatným vzrůstem smrků. Proto bylo v roce 1870 zakázáno používat při travení kos. Ještě nepříznivěji působilo na les hrabání steliva, protože rovněž odstraňováním náletových semenáčků (stromků, vyrostlých ze semen) zabraňovalo zmrazování lesa. Proto v roce 1870 žádal nařizovací operátor zákaz hrabání steliva. V 19. st. zanikly i popelaření a těžba pryskyřice.

Druhovou skladbu lesů ovlivnil rozvoj hornictví a sklářství, které měly značnou spotřebu dřeva. Např. pro výrobu potaše pro sklářství byly nejhodnější javor klen, buk lesní nebo bříza. Ovšem původní dřevinou byla především jedle, uváděná ještě v roce 1776. Roku 1819 se již vykazují hlavně smrk a v nížinách borovice. To proto, že rychle rostly a mohly tak brzy nahradit dřeviny, vyrubané pro hornictví a sklářství. To má negativní vliv na stav lesů dodnes. Zvláště, když se pro zalesňování používaly nepůvodní druhy jehličnanů. Proto se již v roce 1839 mluví o ponechání semenných jehličnanů, aby byl dostatek semen původních druhů. Trháním šisek pro semena se zabývali tzv. trhači. Aby se porostům dobře dařilo, byly pro odvodňování kultivovaných ploch kopány příkopy. Práce byly placeny, jen někdy k nim byli používáni robotníci, tedy poddaní, povinní pracovat na panském zadarmo. Od 40. let 19. st. je výsev lesů nahrazován jejich výsadbou.

Lesy bývaly mnohdy postiženy přírodními katastrofami. Nejstarší zpráva o nich je z roku 1662, kdy Glitzbusch (Chlum) u Mildenau (Luhu), dnes součásti Raspenavy, zasáhla vichřice, která způsobila plošné škody. Podobná vichřice postihla v roce 1801 revíry Schönwald, Neustadtel a Rückersdorf (Dolní Řasnice). Silný vítr řádl na panství i v letech 1833, 1848, 1849 a 1862. Pravděpodobně největší polom tu vznikl roku 1868. V roce 1907 těžce poškodil celé revíry Hinternborn, Iser, Haindorf (Hejnice) a Weissbach polom, tentokrát sněhový. Lesům však škodil i

Historie lesnictví a myslivosti na Frýdlantsku – pokr. 1

dřevokazný brouk mniška. V letech 1907 až 1909 téměř zničil revír Heinersdorf (Jindřichovice p. Sm.). Rozsah škod ukazuje následující porovnání: roku 1907 se tu vytěžilo 3 796 plnometrů dřeva, r. 1909 55 864 plnometrů. Opětovné zalesnění mýtín trvalo až do roku 1914.

S lesnictvím úzce souvisí myslivost, která pečuje o zvěř. Z počátku se myslivci starali také o lesní hospodářství (vždyť les je domovem mnoha druhů zvěře), jak svědčí výše uvedené pojmenování lesních úředníků, kteří se však v dávných dobách měli více věnovat myslivosti než lesnictví. To bylo z toho důvodu, že lov byl v popředí zájmu šlechty a lesy byly v té době na velkých plochách a v dobrém stavu. Co se týče lovu, šlechta si ponechávala lov zvěře vysoké, hlavně jelenů a poddaným pronajímala lov drobné, především zajíců. V roce 1604 bylo ve Frýdlantě 102 zaječích myslivců. Pololetně platili za povolení lovu 20 kop a 24 grošů, tedy 1224 groše. Ve vsích bylo 139 zaječích myslivců, kteří pololetně odváděli 35 kop, 44 grošů a 4 denáry, tedy 2144 groše a 4 denáry. Od převzetí panství Albrechtem Eusebiem Václavem z Valdštejna v roce 1622 přešlo na vrchnost i právo lovu drobné zvěře. Šelmy směl lovit i lesní personál, protože páchaly značné škody na zvěři. Za jejich ulovení dostávali lesníci vysoké odměny. Např. v roce 1580 obdržel libverdský lesní H. Volkstein za pět vlků 30 grošů a 5 denárů. Za Valdštejna, kdy zvěřina byla významným přínosem pro zásobování jeho armád, bylo zástřeplné (odměna za ulovení) šelem zvýšeno. Za medvěda nebo rysa činilo 3 kopy a 30 grošů, tedy 210 grošů, za vlka 2 kopy a 30 grošů, tedy 150 grošů. Posledně jmenovaní se často lovili pomocí tzv. vlčích jam, což byli hluboké díry, vykopané na spádech (pěšinách) těchto šelem a překryté větvemi. Lesní personál se proto činil a stavy uživatelské zvěře rostly. Pro její chov byly zakládány obory a bažantnice. Ty první hlavně pro zvěř jelení, daňčí a mufloní, ty druhé, jak název napovídá, pro bažanty.

Nejstarší zmínka o oboře je z roku 1463, která byla v Hegewaldu (Hajništi). Jak německý, tak český název obce napovídají, že tam nějaké takové zařízení bylo. V letech 1848 až 1852 byla majiteli panství Clam-Gallasové pro jelení, daňčí (ta byla na Frýdlantsku vysazena ve 2. pol. 19. st., a to nejprve do obory nad Dětrichovem) a černou zvěř zřízena tzv. velká obora s obvodem 42 097 m, zabírající dnešní polesí Oldřichov v H., Kateřinky a Bedřichov. Oborní zvěř však díky příbuzenské plemenitbě degenerovala, a tak musel být plot otevřen, aby zvěř mohla migrovat. Vzhledem ke zvýšeným stavům zvěře v okolí obory docházelo ke škodám na porostech loupáním kůry. Proto musely být stavy zvěře sníženy na únosnou míru. Dodnes oboru připomínají žulové sloupky bývalého plotu. Bažantnice je připomínána v Krásném Lese, a to již v roce 1741. 1774 byla zrušena, ale v okolí byla založena nová, která se dočkala největšího rozkvětu koncem 19. st. Dodnes na obě upomíná místní název na příjezdu od Frýdlantu.

Lovena však nebyla jen zvěř užitková a šelmy, nýbrž i zpěvné ptactvo, které bylo vítaným zpestřením jídelničky panstva. V říjnu 1734 dostalo 126 kop (7560 ks) drozdů a v listopadu téhož roku 63 kop (3780 ks) drozdů a 13 kop (780 ks) kvičál. Jejich lov prováděli většinou poddaní, a to tzv. čizbou, tj. chytáním do sítí, či na lep. Část úlovku si mohli nechat.

Z panských záznamů o ulovené zvěři je patrný

hojný výskyt i další zvěře- rysů, divokých prasat, bobrů, vyder, lišek, srnčí zvěře, zajíců, kun skalních i lesních, tchořů tmavých i světlých, lasic a hranostajů, divokých koček, zpěvného ptactva (to se lovalo čizbou, to je chytáním do sítí, či na lep, a to pro panskou kuchyni), tetřevů hlušců, tetřevů, orlů (hlavně skalních, i když mořští sem také náhodně zavítali, či zavítají), jestřábů, krahujců, poštolek obecných, kání lesních, sokolů stěhovavých, výrů velkých, volavek popelavých, kormoránů velkých, kachen divokých, lysek černých, jeřábů popelavých, chrástalů vodních, kropenatých i polních, potápek rudokrkých i malých, čejek chocholatých, bekasin otavních, krkavců a dalších. Některé druhy však časem vymizely (ať již lovem nebo změnou životních podmínek), jako např. medvědi, vlci, rysi, bobři, orli (náhodně sem zabloudí orel mořský) a krkavci a velice sporadicky se vyskytují hnízda tetřevů, tetřevů a sokolů. Pro stavy vodního ptactva měly rozhodující význam výše zmíněné rybníky. Po roce 1945 začali na Frýdlantsku vzácně hnízdit i čápi bílí a černí a pochopí rákosní. Později se sem vrátili i krkavci a přes zimu se tu vyskytují i káně rousné, které sem přitahují ze severu. Velice se zvedly stavy divokých prasat, která sem pronikla z válkou poškozených obor v Německu a Polsku. Mnohá sem byla natlačena i válečnou frontou ze Slovenska a Moravy. Jejich dodnes vysoké stavy působí značné škody v zemědělství i na drobné zvěři, tedy zajících, bažantech apod. Jelení zvěř dosáhla nejvyšších stavů po 2. sv. válce a na konci 80. let. V té době se jí lovalo okolo 500 kusů ročně. Z šelem zde ve velké míře žijí kuny lesní i skalní a lišky. Výjimkou není v posledních letech ani psík mývalovitý. Z dravců tu hojně hnízdí jestřáb, poštolka a káně lesní. Z vodní pernaté zvěře jsou silně zastoupeny kachny divoké, lysky černé, čírky obecné a potápky malé. Z nepůvodních druhů zvěře byly do aklimatizační (na prostředí a podnebí navykací) obůrky na Poledních kamenech vypuštěni 1 kamzík se 2 kamzicemi, jimž se narodila 2 kamzíčata. Když bylo stádečko vypuštěno do volnosti, po čase se ztratilo. Dalším nepůvodním druhem je muflon. Tato zvěř byla v pol. 70. let vysazena do obůrky v Ludvíkově p. Sm. Když byla vypuštěna na svobodu, zvedly se její stavy až na 50 kusů. V současné době se snaží lobby ochránců přírody vymýtiti od nás všechny nepůvodní druhy, a proto bylo přikročeno i k likvidaci muflonů. Co se týče drobné zvěře, bylo tu ještě po 2. sv. válce značné množství zajíců, bažantů i koroptví, kterých je v současné době žalostně málo, a proto se neloví. Příčinou úbytku této zvěře bylo scelování polí a tím nedostatek remizů, které polní zvěři slouží za kryt a jako zdroj potravy. Škody na této zvěři přináší i těžká zemědělská technika, zejména v době sklizně.

Myslivci se vždy sdružovali do různých spolků, ať již to byly profesionální nebo ze záliby. A tak tomu bylo i po 2. sv. válce, kdy sem přicházelo české obyvatelstvo, mezi kterým byli myslivci poměrně hodně zastoupeni. V jednotlivých obcích byly zakládány myslivecké společnosti již v roce 1945. Zakládali je majitelé honebních pozemků, a pokud nebyli myslivci, pronajímali právo výkonu myslivosti jiným zájemcům. Samozřejmě, že tyto společnosti měly své centrální řízení. Byla jim Československá myslivecká jednota se sídlem v Praze. V okrese řídil myslivost okresní myslivecký spolek, který sdružoval myslivecké

Historie lesnictví a myslivosti na Frýdlantsku – pokr. 2

společnosti z obcí. Ten frýdlantský byl založen již 7. září 1945. V roce 1948 byly myslivecké společnosti v těchto obcích - Boleslav, Frýdlant, Kunratice, Raspenava a Višňová. Myslivecké společnosti měnily v průběhu času své názvy. Ten nynější je myslivecké sdružení. V současnosti je Frýdlantsko rozděleno na 28 honitěb, které jsou většinou pronajaty právě jim.

Po roce 1945 působily na Frýdlantsku dvě lesní správy- Frýdlant-sever pro Frýdlantskou pahorkatinu a Prameny Jizerské pro Jizerské hory. Lesy, zkonfiskované odsunutým Němcům, připadly státní správě s názvem Státní lesy. Pod tu se dostaly i selské lesy při kolektivizaci zemědělství po roce 1948. V lednu 1953 došlo k další změně. Pod Správu lesního hospodářství Frýdlant přešla pěstební činnost, veškerá přidružená výroba a provozování myslivosti v režijních honitbách, tedy v honitbách, patřících lesní správě. Do nich byla začleněna většina jejich pozemků. Těžba, odvoz a odbyt dřeva se dostaly pod Ještědský lesní průmysl se sídlem v Liberci. Rozdělení na pěstební a těžební činnost se neosvědčilo a v roce 1955 došlo opět k jejich sloučení. Vznikl Lesní závod Frýdlant. Ten se zachoval až do roku 1992, kdy vznikl státní podnik Lesy České republiky, který hospodaří prostřednictvím lesních správ. Lesní správa Frýdlant vznikla v roce 1997 sloučením Lesní správy Dětrichov se šesti revíry (někdy se lidově nazývají hájenství nebo hájemství) a Lesní správy Nové Město p. Sm. rovněž se šesti revíry. V čele stojí lesní správce. Katastrální výměra správy činí 37 147 ha, z toho lesů je 18 264 ha, z nichž v majetku státu je 1780 ha. Zbytek jsou lesy v majetku jiných subjektů, mj. 22 měst a obcí Frýdlantska. 600 ha lesů spravují Vojenské lesy a statky Mimoň jako pozůstatek bývalého vojenského prostoru Chlum. Veškeré výrobní činnosti svěřuje Lesní správa Frýdlant různým podnikům, což přineslo snížení počtu personálu. Výše těžby je stanovována do výše ročního přírůstu (na Frýdlantsku činí asi 5 m³ / ha lesa), čímž je zachovávána produkce a stálost lesa.

V 50. letech se uplatňovala hnízdová sadba, ale neúspěšně. Obdobně dopadla i plošná výsadba rychle rostoucích dřevin, které nebyly přizpůsobené zdejšímu povětrnostnímu a geologickým podmínkám. V 80. letech se nárůst exhalčních kalamitních holin (plošná těžba exhalacemi z Polska a Německa zničených porostů) projevil absolutním nedostatkem sadebního materiálu, který se řešil dovozem z jiných oblastí Severočeského kraje. Došlo i ke změně druhové skladby. Vysazovány byly odolnější dřeviny, jako smrk pichlavý, bříza a jeřáb ptačí. Přesto ztráty dosahovaly v průměru 50 %. Zásadní změna k lepšímu nastala snížením imisí a silnými semennými roky 1992 a 1995. V nových lesích dosahuje podíl listnáčů a jedle více než 40 %. Na zamokřených místech se sazenice stromků sázely a sázejí do umělých navršenin hlíny, tzv. záhrobců.

Svůj podíl, i když ne rozhodující, na ekonomice Státních lesů mívala přidružená a drobná lesní výroba,

kteřá se rozvíjela od roku 1953. Při ní šlo především o náhradní zaměstnání lesních dělníků, zvláště v zimním období. Ještě koncem 50. let se chovaly včely i hovězí dobytek. Oboje totiž nacházelo potravu na pozemcích Státních lesů. Produkty, jako med, mléko a máslo, se prodávaly. Pro dobytek se jako krmivo pěstovaly i obiloviny. V osadě Saň byly založeny i dva sady. Když však neprosperovaly, přešly po dvou letech pod státní statek. Z rákosu se vyráběly stínovky na ochranu semenáčků v lesních školkách před sluncem. Z materiálu z prořezávek se vyráběly násady ke hrábím a březová košťata a před Vánoci se dodávaly stromky. Ještě začátkem 70. let se v lesích sušila čalounická tráva. Vyráběly se také kolíky do vinic a speciální klády na lodní stěžně. Na začátku vegetačního období byla získávána kůra pro výrobu třísla. Počátkem 80. let došlo k pokusům o zavedení chovu tažných koní, které se ještě dnes někdy používají k vytahování pokácených stromů z porostu k cestě. Zkoušelo se i zakládání vrboven k pěstování košíkářského proutí.

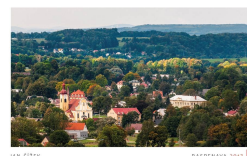
I v nové době docházelo a dochází ke škodám na lesních porostech. Po roce 1945 způsobily značné škody lesní požáry na Černém potoce, pod Bukovcem, na Černém vrchu, na polesí Zadní Studánka, na Jindřichovicku, v okolí Hajniště a na Hartě. V posledně jmenovaném místě se opakovaly, neboť byly způsobovány parními lokomotivami. Koncem 50. let se těžba dřeva, poškozeného větrnými, sněhovými a hmyzími kalamitami, pohybovala mezi 10 až 20 % roční těžby. První kůrovcová kalamita byla na přelomu 50. a 60. let. Větrná kalamita v listopadu 1966 zničila na hřebenech Jizerských hor 160 tis. m³ dřeva. Další vichřice na počátku 70. let poškodila v okolí Jindřichovic p. Sm. a částečně i Nového Města p. Sm. 45 tis. m³ dřeva. Sněhová kalamita v roce 1978 ponížila v okolí Bulovky 10 tis. m³ dřeva. V listopadu 1984 způsobil vítr škodu na 69 tis. m³ dřeva. Nejzrůslehlejší a nejdéle trvající kalamitu způsobily imise kysličníku siřičitého z tepelných elektráren v Polsku a Německu. V současnosti se podíl těžby poškozeného dřeva pohybuje okolo 15 % roční těžby.

Co se týče přibližování dřeva k dopravním cestám, ještě v 1. pol. 20. st. se klády spouštěly po neupraveném svahu. Rovnané dřevo se spouštělo pomocí skluzů ve tvaru korýtek, či žlabů. Nakrácené dříví se ze svahů vozilo ještě v 50. letech na saních, zvaných kriplata. Kolem roku 1970 se Lesní závod Frýdlant stal průkopníkem v používání různých lanovek pro dopravu dřeva z těžko dostupných míst. Asi 10 let fungovala pro dopravu dřeva úzkokolejka zpod Pytláckých kamenů k Hnojovému domu na Jizerce. Před zimou se na skladovacích místech shromážděné dřevo odváželo k železnici nebo na pily koňskými povozy, později nákladními auty.

(Podle publikace „Frýdlantsko“ Rudolfa Anděla, Romana Karpaše a kolektivu zpracoval Jaroslav Černý.)

Prodej kalendáře na rok 2017

V městské knihovně je možné zakoupit si nástěnný kalendář s fotografiemi Raspenavy na rok 2017, za cenu 100,- Kč včetně DPH.

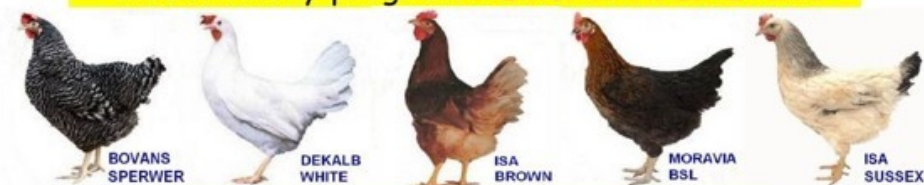

KUŘICE

DOVOZ ZDARMA AŽ DO KURNÍKU!

Špičkové vysokosnáškové nosnice ve výborné kondici, **vakcinační program** proti Markově nemoci, kokcidióze, infekční bronchitidě, bursitidě, pseudomoru a aviární encefalomyelitidě.

šlechtitelský program **HENDRIX GENETICS**

šlechtitelský program **DOMINANT**

TERMÍNY DOVOZU:

2. - 6. ledna 2017 - program **HENDRIX GENETICS** 17-týdnů, cena 180,- Kč

K dispozici druhy: ISA Brown a Dekalb White

13. - 24. února 2017 - program **DOMINANT** 18-týdnů, cena 190,- Kč

K dispozici druhy: Sussex, Modrý, Hnědý, Žihaný, Leghorn, Červeně žihaný, Černý, Vlaška, Tricolor

6. - 17. března 2017 - program **HENDRIX GENETICS** 17-týdnů, cena 180,- Kč

K dispozici druhy: ISA Brown, Dekalb White, Bovans Sperwer, Moravia BSL, ISA Sussex

15. - 26. května 2017 - program **HENDRIX GENETICS** 18-týdnů, cena 190,- Kč

K odběru všech 5 druhů

Další rozvozné termíny si můžete vyžádat – kontakty níže

- Kuřice je nutno objednat – dovezeme je přímo na Vaši adresu.
- Den a čas dodání Vám s předstihem upřesníme telefonicky nebo e-mailem.
- Doprava je zdarma při objednání 10 a více ks. Pod 10 ks dopravné 150,- Kč.

e-mail: farmicka.orlik@seznam.cz tel.: 722 162 246

Raspenavský zpravodaj

Vydává: Městský úřad Raspenava, Fučíkova 421, 463 61 Raspenava, IČ 00263141. **Registrace:** MK ČR E 11 808. **Redakční rada:** Radka Čapková, Mgr. Petr Chvojka. **Náklad:** 450 ks, vychází 4 x ročně. **Zdarma. Uzávěrka příštího čísla:** 17. února 2017. **Kontakty:** knihovna@raspenava.cz; mesto.raspenava@raspenava.cz 482 360 431. Redakce nezodpovídá za pravdivost inzerátů a nenese žádnou odpovědnost za příspěvky občanů. Redakce si vyhrazuje právo příspěvky krátit. Nevyžádané rukopisy se nevracejí. Fotografie jsou pořízeny příspěvovateli.